

Examencommissie vraagt doktersbriefje

In sommige tentamenregelingen is een soort overmachtsclausule opgenomen: 'Wij komen met [naam student] overeen dat wij op [eerste datum en uur] zullen toetsen of hij de gestelde leerdoelen bereikt heeft. Mocht hij door overmacht niet in staat zijn op [eerste datum en uur] aan te tonen dat hij de gestelde leerdoelen bereikt heeft, dan zullen wij hem in de gelegenheid stellen zich op [tweede datum en uur] alsnog aan de toetsing te onderwerpen.' Met zo'n overmachtsclausule tracht men te voorkomen dat studenten zich zonder geldige reden aan de verplichtingen van hun reguliere tentamencontract onttrekken en onnodig beroep doen op inhaalfaciliteiten.

Ruud Schotten, hoogleraar Geowetenschappen aan de Universiteit Utrecht, vindt zo'n clausule onwerkbaar (DUB 11/3/2014).¹ Hij heeft er met name bezwaar tegen dat de student in geval van overmacht een doktersbriefje moet overleggen.

1. De huisarts is een eerlijke ondernemer. Gesteld dat de student naar zijn huisarts belt. Ik heb griep: zou u een doktersbriefje willen schrijven dat ik het bed moet houden? Tien tegen één dat de dokter (of haar assistente) antwoordt dat zij wel iets beters te doen heeft. De patiënt heeft, medisch gezien, geen dokter nodig en een eerlijke dokter zal dan ook geen declaratie bij de verzekeringsmaatschappij indienen voor een telefonisch consult. Een doktersbriefje is dus liefdewerk-oud-papier. Bovendien zal een eerlijke huisarts met eigen ogen moeten vaststellen dat de patiënt griepverschijnselen heeft. Zij dient dus een (ondeclareerbaar) face-to-face consult te arrangeren om vast te stellen dat de patiënt het bed moet houden.

Nog bedenkelijker wordt het als dat consult pas na enkele dagen gearrangeerd wordt en op dat tijdstip geen griepverschijnselen meer kunnen worden vastgesteld. Een eerlijke professional kan dan slechts getuigen dat de patiënt *naar eigen zeggen* griepverschijnselen heeft vertoond die bedrust noodzakelijk kunnen hebben gemaakt. Met zo'n doktersbriefje schiet de student weinig op.

2. De behandelend arts is een consciëntieuze professional. Gesteld dat de student met bronchitisachtige klachten op consult bij zijn huisarts komt en forse medicatie krijgt voorgeschreven. Hij vraagt een doktersbriefje om aan te tonen dat hij door overmacht niet aan het tentamen kan deelnemen. In eerste instantie wordt hij afgescheept met het *weigeringsbriefje-2003* van de Koninklijke Maatschappij: het ligt niet op de weg van *de behandelend arts* te beoordelen of u zonder aanmerkelijke medische belemmeringen aan het tentamen kunt deelnemen.² Maar na lang aandringen is zij bereid een schriftelijke verklaring af te geven over de *medische feiten* die mogelijk van belang zijn: ik heb op [datum] vastgesteld dat hij bronchitis heeft en ik heb hem medicijnen voorgeschreven die volgens de bijsluiter het concentratievermogen kunnen beïnvloeden.

3. Is de examencommissie oordeelsbekwaam? Gesteld dat onze student met het laatstbedoelde (feitelijke) doktersbriefje bij de examencommissie aanklopt, hoe kan deze dan besluiten of er van een overmachtssituatie sprake is? Niet dus: het ontbreekt haar aan deskundigheid (en decisieregels!) om te beoordelen of de gerapporteerde medische feiten voldoende grond vormen voor de conclusie dat de student niet in staat is het tentamen af te leggen.

Dat kan trouwens ook een bijkomend argument voor de behandelend arts zijn om zich niet met doktersbriefjes in te laten. Namelijk dat er te veel risico bestaat dat de vrijgegeven informatie onoordeelkundig geïnterpreteerd wordt door de eindgebruiker (in casu de examencommissie).

4. De onafhankelijke medische keuring. Om overmacht op medische gronden afdoende aan te tonen, zou onze student een onafhankelijke arts (bij wie hij dus niet in behandeling is) in de arm moeten nemen die bereid en in staat is tegen betaling een medische verklaring af te geven dat er van een overmachtssituatie sprake is: uit medisch oogpunt acht ik de heer [naam student] niet in staat op [datum en plaats]

¹ <http://www.dub.uu.nl/artikel/campuscolumnist/doktersbriefje-eisen-onhoudbaar.html> (11/3/2014); zie ook <http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/herkansingen-in-utrecht-ii> (19/2/2014) <http://www.dub.uu.nl/artikel/nieuws/studenten-maken-bezwaar-tegen-verplicht-doktersbriefje.html> (8/6/2012) en <http://www.dub.uu.nl/artikel/nieuws/geen-uniforme-ziekmeldprocedure-voor-studenten.html> (20/6/2012)

² <http://knmg.artsennet.nl/Diensten/KNMG-Artseninfolijn-10/FAQ-Praktijkdilemmas/Casus-Artseninfolijn/Waar-kan-ik-het-weigeringsbriefje-vinden.htm>
<http://knmg.artsennet.nl/Diensten/KNMG-Artseninfolijn-10/FAQ-Praktijkdilemmas/Casus-Artseninfolijn/Mag-ik-als-behandelend-arts-een-geneeskundige-verklaring-afgeven-t.b.v.-eigen-patienten.htm>
<http://knmg.artsennet.nl/Dossiers-9/Dossiers-thematrefwoord/Beroepsgeheim-1/Beroepsgeheim-en-geneeskundige-verklaringen.htm>

aan het tentamen deel te nemen en/of aldaar minimaal 90% van de tentamenprestatie te leveren die hij bij normale gezondheidstoestand had kunnen leveren. Maar het is lang niet zeker of onze student die verklaring zal krijgen.³ Bij een professionele keuring kan namelijk als eis worden gesteld dat de eindgebruiker (in casu de examencommissie) een *gerichte vraagstelling* levert. Bovendien mag de professionele keuringsarts slechts een oordeel geven indien zij op de hoogte is van de nodige medische feiten en zichzelf ertoe in staat acht die vraagstelling met enige stelligheid op basis van haar *deskundigheid* te beantwoorden.

Het ziet er naar uit dat we Ruud Schotten gelijk moeten geven. Het is onredelijk een doktersbriefje te eisen om overmacht aan te tonen. Als zij rechtsongelijkheid wil voorkomen, zal de onderwijsinstelling een bedrijfsarts moeten inhuren die elke overmachtsclaim volgens dezelfde procedure beoordeelt. Maar verstandiger is te volstaan met een Eigen Verklaring waarin de student plechtig verklaart dat er van overmacht sprake is geweest.

Wes Holleman
weblog onderwijs, 16-3-2014
<http://www.onderwijsethiek.nl>

Enkele casussen uit het voortgezet en hoger onderwijs

<http://www.ouders.nl/forum/ouders-en-school/doktersverklaring-bij-afwezigheid-so> (12/11/2013)

<http://forum.scholieren.com/archive/index.php/t-1874110.html> (9/2/2013)

<http://forum.fok.nl/topic/1767600> (20/1/2012)

³ <http://www.medische-verklaring.nl/>